

NAPFÉNY, TENGERPART ÉS SOK DERŰ
SYDNEY, A VILÁG EGYIK LEGÉLHETŐBB VÁROSA

MAZSOLA, TÁDÉ ÉS TERVEZŐJÜK: BRÓDY VERA
A 60–70-ES ÉVEK KEDVENC BÁBFIGURÁI

8 | 2021. február 24.
www.noklapja.hu

nők Lapja

NŐK LAPJA TÉMA

**REDDIT,
SNAPCHAT,
TIKTOK**
MIT KERES
A GYEREKEM
A NETEN?

**TAVASZVÁRÓ
MEGTISZTULÁS**
BŐJT A BETEGSÉGEK,
A SEJTEK ÖREGE-
DÉSE ELLEN

**CSEKE ESZTER ÉS
S. TAKÁCS ANDRÁS**
**A HOSSZÚ ÉLET
TITKÁT KUTATJÁK**

SZÉLL TAMÁS
A MODERN
MAGYAR
KONYHÁRÓL

EXKLUZÍV
MINDENT
A GOLDEN
GLOBE-DÍJ-
ÁTADÓRÓL

FELKÉSZÜLNI A CSODÁRA

Mikor öt évvel ezelőtt első gyermeküket várták, Cseke Eszter és S. Takács András, az On the Spot alkotói épp a születésről forgattak sorozatot. Mikor nevelni kezdték a kisfiukat, a traumaörökléssel foglalkoztak, most pedig a föld öt különböző pontján fognak tanulni arról, hogyan lehet egy gyorsuló világban hosszú, tartalmas és teljes életet élni.

A körülmények egy detektívregényre emlékeztetnek: az óvintézkedések betartásával – maszkban, a téli hidegben, egymástól biztos távolságban – sétálunk az Andrássy úton. Szükség volt némi leleményre, hogy két utazás között, a vírushelyzetben személyesen találkozhassunk, ám az On the Spot riportereit, Esztert és Andrást ennél sokkal keményebb próbák elé állítja a munkájuk nap mint nap. Dolgoztak háborús övezetekben és törzsi kultúrákban, találkoztak vallási vezetőkkel és diktátorok gyermekeivel, meghallgattak megszámlálhatatlan emberi történetet, és lélekben egyre közelebb kerültek a természethez utazásuk során. Most új fejezet kezdődik az életükben. A fordulóponton előre- és hátratekintünk. Ahogy elindulunk, megállapítom magamban, hogy éppolyan szépek és elszántak, mint a képernyőn: két kíváncsi, mélykék szempár szegeződik rám.

– A tavalyi év szinte mindenki számára hozott nem kívánt fordulatokat. Sokan abban reménykedünk, hogy az ideik csak jobb lehet. Ti mit viztek tovább az elmúlt időszakból?

Eszter: Az biztos, hogy a tanítások és tanulások ideje volt ez, kifordította a sarkából a világot. A karanténban az ember elsősorban saját magával volt összezárva, és ha eddig nem tette, most mindenképpen szembe kellett néznie az árnyékaival, a szekrényből kieső csontvázakkal. Ami minket illet, megtanultunk nagyobb türelemmel lenni egymás iránt, és ráeszméltunk, milyen sokat érnek a normális emberi kapcsolatok, az érintések, a közösség, a család.

András: Mondjuk ezt úgy, hogy mi az elmúlt tíz évet összezárva töltöttük, hotelszobákban és más olyan szálásokon, amik jellemzően kisebbek, mint egy lakás.

Eszter: A díszlet viszont mindig változott, és folyton új impulzusokkal, történetekkel gazdagodhattunk. A vírus

időszakában azonban mi is sokkal kevesebbet utazhattunk, mint korábban. Ahogy mindenkinek, nekünk is megfogyatkoztak a kapaszkodóink.

András: Március közepén életünk egyik legjobb utazásáról jöttünk haza, Afrikából, és a karantén első része idilli elcsendesedést jelentett számunkra. Elkészült az első egész estés dokumentumfilmünk, amely egy Auschwitzban született asszony traumájának feldolgozásáról szól. Nehéz arról beszélni, mennyi mindent adott ez az időszak úgy, hogy közben tisztában vagyunk vele, milyen hatással van az emberekre az egész világon. Azt szokták mondani, a hadifogságban az a legrosszabb, hogy nem tudni, mikor lesz vége, és így van ez a vírushelyzettel is. Ezzel a pszichikai nyomással, lehetetlen élethelyzettel kell most megbirkóznia mindenkinek. Már azzal a legszerencsésebbek közé tartozunk, hogy nem veszítettünk el senkit magunk körül. Sőt! Még gyarapodunk is. Júniusban születik a kislányunk!

– Húha! És hogy tervezitek, magatokkal vizitek majd őt is az utazásaitokra?

András: Mindenképpen, hiszen az öt éves kisfiunk is több mint negyven országban járt már. Számunkra fontos, hogy családként éljük meg ezeket a helyzeteket, és ne egymástól távol, még ha nyilván bonyolultabb is így a szervezés. Így készülünk, de beszéljünk erről újra két év múlva!

– Több mint tíz éve együtt dolgoztok, időközben egy pár lettetek, majd szülők. Mindent tudtok már egymásról, vagy vannak még felfedezetlen területek?

Eszter: Különleges helyzet a miénk, hiszen az életnek

„Az életünk már most meghaladta az álmainkat.”

Cseke
Eszter és
S. Takács
András

jóval nagyobb szeptében látjuk egymást diadalmaskodni, elbukni, hisztizni, felállni, mint mások.

András: Sőt, mi már azelőtt, hogy egy párrá váltunk volna, utazgattunk évekig a világban együtt. Azzal kezdtük, ami az egyik legnehezebb próbatétel a kapcsolatokban, úgy, hogy még csak alkotótársak voltunk.

Eszter: Számomra nem is annyira az a fontos, mennyire ismerjük a másikat, hanem az, mi a dolgunk velem, miért válik benne zavaróvá valami számunkra. Az emberi kapcsolatokban mindig valamelyest tükröképei vagyunk egymásnak, és nem baj, ha visszaverődik rólunk az, ami konfliktust okoz, ami nehéz. Ha szerencsések vagyunk, ezeket együtt meg is tudjuk haladni.

András: Dr. Máté Gábor mondja, hogy a párkapcsolatok döntő többségében az emberek tudat alatt olyan partnert választanak, akinek pontosan annyi feldolgozatlan traumája van, mint nekik. Jó esetben támogatni tudják egymást ezek feloldásában.

– Legújabb filmetek, a **Born in Auschwitz (Születési helye: Auschwitz)** nem tipikus holokauszt-dokumentumfilm, inkább általánosan közelíti a generációkon átívelő traumafeldolgozáshoz. Húsba vágóan személyes, mégis mindenkinek az életéről szól. Hogyan vált a történet univerzálissá a kezetekben?

András: Épp a szürke bálnak születéséről forgattunk Mexikóban, és napi nyolc órát hánykolódtunk a Csendes-óceánon, amikor édesanyám elküldött nekünk egy cikket, amelyben két mondat szólt valakiről, aki Auschwitzban született. Aztán találkoztunk Angélával, és éreztük, ebben a történetben több van, nem tudjuk, és nem is akarjuk beilleszteni a születéstörténetekről szóló sorozatba. A következő *On the Spot* évad *Az ellenség gyermekei* volt, amelyben extrém

történelmi példákon mutattuk be, hogyan befolyásolja a felnőttkort a gyerekkori trauma. A főszereplőink Észak-Koreában, a vietnámi háborúban vagy az ostrom alatt álló Sarajevóban gyerekeskedtek. De úgy éreztük, ide sem illik a történet. Egyre többet tudtunk meg a családtól, a négy női generációról, ám ez a történet mégiscsak a holokausztról szól, egy koncentrációs haláltáborról és valakiről, aki egy új élettel jött ki onnan. A leszármazottakkal forgatva fókuszba került az anya-gyerek kapcsolat, amiben mindenki meglátta a maga puttonyát, a kolégák, a producerek, és mi is. A személyes traumáknak, bár különbözőek, nincs mértékegységük, így összehasonlíthatni sincs sok értelme őket.

– Az, hogy a haláltáborban megszületett egy kisbaba, és túl is élte, csoda. Csodaként említi élete néhány elképesztő fordulatát Edith Eva Eger is egy másik filmetekben. Számotokra mit jelent ez a fogalom? Éltetek át csodát?

Eszter: Sok apró csoda mentén éljük az életünket, minden úton, minden forgatáson, a gyerekeinkkel és az

egymással való kapcsolatunkban, a másokkal való találkozásokban.

András: Gyerekeink, ezt így még nem is mondtad ki!

Eszter: Talán csak egyszer vagy kétszer.

András: Amikor Edithtel forgattunk, megkértük, olvasson fel nekünk egy részletet az akkor frissen megjelent könyvéből, *A döntésből*. Belekezdett abba a részbe, amikor Mauthausenben fekszik már szinte élőhalottként, és észrevesz egy fűszálon egy harmatcseppet. Ezen a ponton abbahagyta az olvasást, felnézett az égre, és azt mondta: „És én ekkor imádkoztam.” Nekem a csoda ezt jelenti: összekapcsolódást a transzcendenssel, a hittel. A gyerekkori álmaink megvalósulását sem tudom csupán a befektetett munkával és a szorgalommal magyarázni, kell lennie itt valami másnak is.

– Az új filmetekben váratlanul megjelenik Ferenc pápa. Ez azt jelenti, hogy beszélgettek is vele?

András: Csak egy kicsit.

– Mit mondott?

András: Azt kérte, imádkozzunk érte.

Eszter: Miután végigkövettük az auschwitz–birkenau látogatását, és egészen kicsit belelátunk, milyen papának lenni, úgy érezttem, ez volt a lehető leghitelesebb mondat, amit csak mondhatott. Ennek az embernek másodpercre be van osztva az ideje, mindenki akar tőle valamit. Vajon honnan jön ez a témérdek türelem, alázat és elkötelezettség? Az, hogy képes erre a szolgálatra, egyszerre hatalmas ajándék és szörnyű kereszt, legalábbis én így láttam. Belenézni a szemébe felemelő élményt jelentett, egyszerre láttam benne egy huncut gyereket és egy ősi bölcsőt. A dalai lámával volt hasonló élményem. Két tekintet, ami mindig velem marad.

– Milyen emlékezetes pillanatot említenétek, amit valamiért nem tudtatok rögzíteni?

Eszter: A szakmánk misztériuma, hogy egy idegen ember megnyílik előttünk, és ha jól végezzük a munkánkat, és a körülmények is úgy alakulnak, ebből olyan felszabadulás is származhat már a felvétel közben, ami könnyebbé teszi az illető életét. Sokszor azonban továbbmennek a dolgok. A kamera kikapcsolása után nemegyszer hallottunk egészen megrázó személyes történeteket, amiket az illető még senki másnak nem mesélt el. Például, amikor az örökbe fogadott háborús árva nekünk mondta el először, hogy, megismételve a traumát, ő is örökbe adta fiatalon szült gyermekét. Ezeket a történeteket is magunkkal visszük.

– András, te gimnazista korodban készítettél egy interjúkötetet, amelyben Karinthy novellája alapján szembeállítottad az embereket fiatalkori vágyaikkal. Mit mondana neked az ifjúkori éned, ha hirtelen itt teremne?

András: Nem sok mindent vethetne a szememre, mert az életünk már most meghaladta az álmainkat. Persze tizenévesen világmegváltó tervekkel indultam, ahogy a novella fiatalembere is, és azon szoktam magamban kicsit szorongani – néha Esztert is szórazoktatom ezzel –, hogy a munkánk eljut-e elég emberhez a világon, tessék-e én ezért eleget. Az a figyelem és szeretet, ami itt-

hon a munkánkat övezi, ugyanakkor megható. Hozzánk nem azzal szoktak odajönni az utcán, hogy ismernek a tévéből, hanem emlékeznek a történeteinkre, és így valódi kötődés alakult ki köztünk és a közönségünk között.

– Jelenlegi munkakörülményeitek megengednék, hogy máshol éljete. Miért tartjátok Magyarországot mégis elég jó helynek ahhoz, hogy itt legyen a bázisotok?

Eszter: Azoknak a helyszíneknek a fénye, amelyeket kamaszkorunkban külön-külön nagyon nagy becsben tartottunk, a közös utazások során megkopott. Olyan éhséggel estünk neki a világ bejárásának, a történetek keresésének és megfilmesítésének, majd bemutatásának, hogy mindkettőnkben egyre inkább kitisztult, nem ezek a valódi vágyaink. Amikor hazajöttünk, mindig nagyon jól éreztük magunkat, mert élhető közegnek éreztük Magyarországot, minden hibája mellett. Budapestet is egyre jobban tudtuk értékelni, mert nemcsak szép és kellemes, de valahogy igazságosabb, mint azok a nagyvárosok, amiket csak a gazdagok élvezhetnek igazán. Idővel a természet közelsége és a friss levegő vált az egyik legfontosabb kritériummá az otthonunk kiválasztásában, és egy családi kötődésen keresztül beleszerettünk a Dunakanyarba. Megtaláltuk a helyünket.

– Szinte az egész földet bejártátok. Ha pénz és idő nem számítana, milyen vakációt terveznétek magatoknak? Luxus körülmények között vagy hátizsákos turistaként utaznátok?

András: A luxus fogalma átalakult, és ma már sokaknak az jelenti a legnagyobb luxust, ha jó levegőt szívhatnak, helyben termelt finomságokat ehetnek, és csodálhatják a természetet. Ez ma már sajnos igazi ritkaság. Nem véletlen, hogy a világ legdrágább szállodái már

nem a nagyvárosokban található, hanem olyan trópusi szigeteken, ahol mezítláb, egy szál pólóban rohangálhatnak a vendégek, fenntartható faházakban laknak, és a veteményesből eszik a friss salátát. Egy-egy forgatás alkalmával mi is eljutottunk ilyen helyekre, és láttuk, hogy a luxus már nem feltétlenül a fényűzésről szól, hanem a természetről és a természetességről.

– Néhány nap múlva indultok Costa Ricára, ahol a hosszú élet titkát kutató, új sorozatokat kezdték forgatni. Ha rápillantok a további helyszínekre – Kalifornia, Szardínia, Ikária és Okinava –, paradicsomi helyeket látok. Ha meg is tudjátok a titkot, gondoljátok, hogy abból mi itt, Kelet-Közép-Európában is illehet meríthetünk?

Eszter: Ezek a helyszínek talán első látásra édennek tűnnek, valójában azonban az ott élő emberek kemény fizikai munkát végeznek földművesként. Közös jellemzőjük ezeknek a viszonylag elszigetelten élő közösségeknek, hogy sokan élnek meg a százéves kort, még hozzá jó fizikai és szellemi állapotban. A közösségek erős hálót jelentenek, és az idősek is pontosan látják, hogy az életüknek értelme van. Bővülő családként személyes célunk is, hogy tanuljunk ezektől az emberektől, de úgy érezzük, az egész világ ki van éhezve erre a tudásra, ami valaha talán mindenhol létezett, de a társadalmaink már elfeledkeztek róla.

András: Csodálatos, hogy a kutatók definiálták ezeket az úgynevezett „kék zónákat”, mi pedig most mögénézhetünk, hogyan élnek teljes életet az ott lakók az egyébként egyre inkább élehetetlen világban. Az utolsó részben pedig olyan embereket, családokat fogunk bemutatni, akik itthon élnek hasonlóan.

Eszter: Hiszek benne, hogy sok mindent át tudunk majd ültetni a saját életünkbe. Abban, hogy mit eszünk, mennyit mozgunk, van választásunk és felelősségünk is. A szociális kapcsolatainkat is alakíthatjuk másképpen, még ha nincs is meg az a több száz éves folyamatosság, ami ezeknél a közösségeknél adott. Lehet, hogy szabdaltabb a múltunk és traumatizált a társadalmunk, de ez még nem jelenti azt, hogy ne tanulhatnánk egymástól.

HORVÁTH CECÍLIA

FOTÓ: SÁROSZI ZOLTÁN STYLING, SMINK: MATIS EDIT/DODI HAI; LUKÁCS MÁTYÁS

RÚHA: NUBU, VAN GRAAF

! Cseke Eszter és S. Takács András filmje, a *Born in Auschwitz* a Spektrum csatornán látható február 25-én 22 órától.

„Az a figyelem és szeretet, ami itthon a munkánkat övezi, megható.”